

PROJECT 7 - Filosofenfontein op nieuwe wegen (Heverlee)

‘Onze vrijheid komt met de verantwoordelijkheid om vernieuwing uit te dragen’

Onder dominicaanse vleugels viert en leeft in Heverlee al vele decennia een open en gastvrije gemeenschap. De Filosofenfontein wordt ouder en moet binnenkort verhuizen, maar is nog steeds niet bang om te experimenteren.

Een buitenbeentje, op zoek naar nieuwe wegen: de Filosofenfontein is dat al bijna vijftig jaar. Ontstaan en nog steeds thuis op het gelijknamige domein van de dominicanen in Heverlee, drukt de gemeenschap ‘van zoekende en geëngageerde mensen’ haar eigen stempel op liturgische teksten en muziek. ‘We hebben een goed koor, een prachtig klinkend orgel en het grote geluk dat een componist, Arnout Malfliet, en een dichteres, Kris Gelaude, deel uitmaken van onze groep’, zegt Sabine Van Huffel, voorzitter van de kerngroep. Daarnaast is de Filosofenfontein bezig met spirituele vorming en met maatschappelijk engagement.

‘Space for Grace was voor ons een aanleiding om wat we al jaren doen, uit te diepen, uit te breiden en bij te sturen’, zegt Van Huffel. ‘Toevallig liep het samen met de covidcrisis, die onze gemeenschap een extra impuls gaf’, vult Ides Nicaise, lid van de kerngroep, aan. ‘We bleken erg bekommerd om samen te blijven en contact te houden. De wat bizarre setting van onze Zoomviering, waarbij we elk achter ons scherm zaten en de celebrant slechts een van de vele vakjes op het scherm was, zorgde voor een krachtig gebeuren met veel meer interactie. De spontane voorbeden waren een sterk, centraal element in de vieringen. Er was bovendien, in de uitlooptijd na de eigenlijke viering, veel meer dialoog over spiritualiteit en over ieders interpretatie van het evangelie dan in een viering in levende lijve. Dat verwonderde ons, en het spoort ons aan om te zoeken hoe we die spontaneïteit en die dialoog ook nu kunnen stimuleren. Het spontane kan vaak krachtiger zijn dan dat wat je in structuren giet. Maar je kan het niet forceren.’

Oud maar vitaal

Voor de Zoomvieringen werd eigenlijk geen officiële werkgroep gecreëerd. ‘De aanpak ervan groeide erg organisch. Een groot deel van onze gemeenschap bestaat uit zeventig-, tachtig- en negentigplussers, maar iedereen was wel mee. Dat was heel mooi’, zegt Sabine Van Huffel. Ook Marcel Braekers, dominicaan en onze inspirerende voorganger – dit laatste in tandem met twaalf leken-voorgangers – volgde goedkeurend onze creatieve zoektocht in de onlinewereld. ‘We zijn misschien oud, en slagen er moeilijk in om te verjongen, maar we zijn onmiskenbaar vitaal’, knikt Jef Schoenaerts. ‘Onze negentigers zijn vaak heel modern van opvatting en geëngageerd. Een van de meest revolutionaire mensen in de groep is een zuster van 84. Zij geeft ons geregeld een duwtje om wat verder te gaan.’

Behalve met Zoomvieringen experimenteerde Filosofenfontein in de coronajaren ook met ‘tuinkerken’, liturgie in de tuin door leden van de gemeenschap. ‘Een eerste piste die we met

Space for Grace bewandelen, was daarom het verder ontwikkelen van huiskerken', zegt Lut Saelens, trekker van dit initiatief. 'In besloten groep vieren we en wisselen we uit over het geloof.' De gastheer of -vrouw van dienst zorgt daarbij voor een tekst of thema, de anderen vullen aan met muziek, teksten, rituelen of getuigenissen.

Een tweede piste is die van de 'Agora', bijeenkomsten waarbij deelnemers in gesprek gaan over de thema's die aan bod komen in de zondagsvieringen en in lezingen die Filosofenfontein organiseert. 'Tegelijk willen we het gesprek ook op onze website verder zetten', zegt Ides Nicaise. 'Die is met dank aan Space for Grace en de inzet van vrijwilligers totaal vernieuwd. Via deze derde piste hopen we ook mensen buiten de gemeenschap te inspireren.'

Het veldhospitaal van Franciscus

De vierde en laatste manier waarop Filosofenfontein experimenteert, is door met haar bestaande wereldgroep actualiteitscafés te organiseren, niet in eigen huis maar in het Wereldcafé in het centrum van Leuven. 'We werken naast het Wereldcafé ook met andere organisaties samen, zowel bewegingen binnen de Kerk zoals de Universitaire Parochie (UP) en House of Compassion, als andere, zoals de Grootouders voor het Klimaat en SPES Forum', zegt Sabine Van Huffel. Jef Schoenaerts: 'We trekken naar buiten en zoeken aansluiting met anderen. Paus Franciscus' mooie beeld van het veldhospitaal werkt daarbij inspirerend.' 'Ook al blijft de zondagsliturgie ons ankerpunt, we voelen sterk aan dat een gemeenschap die alleen op zondag samenkomt en verder niets samen doet, doodbloedt', vult Ides Nicaise aan.

De thema's die aan bod komen in het actualiteitscafé, zijn divers. 'We hadden het al over vaccinrechtvaardigheid, over ethisch beleggen, over de oorlog in Oekraïne en de situatie in Ethiopië. Nu zijn we al een tijd bezig met klimaatrechtvaardigheid, vanuit de spiritualiteit van *Laudato Si'*', zegt Ides Nicaise. 'Voor de vertoning van de film *The Letter* weken we uit naar de stadsbibliotheek, om een breder publiek te bereiken. Je merkt dat het echt het gesprek opent rond de spirituele dimensie van maatschappelijk engagement en de verantwoordelijkheid voor de schepping. In de ontmoeting worden sympathie, betrokkenheid en interactie geboren.' 'We bewandelen ook steeds een dubbel spoor. Enerzijds willen we inzicht verwerven in een probleem of uitdaging, anderzijds zoeken we naar hoe we zelf in het probleem staan en naar wat we kunnen doen', zegt Jef Schoenaerts. Ides Nicaise: 'En waar we altijd van weg blijven: ons kwaad maken over politici, klagen en bekritisieren.'

Leuven Klimaatrechtvaardig

De actualiteit is overigens ook nooit afwezig uit de zondagsvieringen van de Filosofenfontein. 'Twee keer bouwden we al expliciet een viering op rond klimaatrechtvaardigheid, maar het duikt ook sporadisch op', zegt Ides Nicaise. 'Marcel Braekers is een geweldige exegeet. Telkens hij een Bijbeltekst becommentarieert, zie je er iets in waar je nog nooit aan dacht. De meer wereldse input van de lekenvoorgangers is daar een mooie aanvulling op.'

'Naar buiten toe proberen we te verbinden met Leuven Klimaatneutraal. We zouden het prachtig vinden als dat zou worden aangevuld met Leuven Klimaatrechtvaardig', vervolgt hij. Sabine Van Huffel zit in naam van Filosofenfontein in de Natuur- en Biodiversiteitsraad van de stad. Zij vult aan: '*Laudato Si'* wordt er in de visietekst vernoemd en op de internationale dag van de biodiversiteit in mei 2024, de officiële start van de raad, mocht ik een

groepsgesprek rond natuur en zingeving mee modereren. Zo kom je met je spiritualiteit op een natuurlijke manier bij andere mensen terecht. Ik ga er niet preken, maar ik verberg er ook niet waarvoor ik sta.' 'Omgekeerd mag ook de sociale inzet van de leden van de gemeenschap nog meer zichtbaar worden bij anderen', zegt Lut Saelens. 'Zo beseffen we dat er veel mogelijkheden zijn om de geest van het evangelie te beleven, van heel klein tot activistisch.'

Schudden aan de boom

De Filosofenfontein is geen parochie. 'Dat neemt niet weg dat we ons moeten verhouden tegenover het instituut Kerk', zegt Ides Nicaise. 'Het feit dat dat Instituut zelf zware stormen doorstaat, intern en politiek, dwingt je om vernieuwend te denken. Het is een privilege én een uitdaging om zoals wij, op een eiland, je ding te mogen doen en te kunnen experimenteren. We hebben altijd veel vrijheid gekregen en genomen, en zaken gedaan die in parochies niet mochten. Dat geeft ons ook de verantwoordelijkheid om de vernieuwing uit te dragen. Ik denk dat we dat nog te weinig doen, dat schudden aan de boom.'